Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliserings-projekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

NYT FRA DET GAMLE HELSINGØR

Nr. 3 / 2024

Formanden skriver

I den kommende sæson planlægger vi følgende aktiviteter:

Lørdag den 31. august vil der blive en bustur til Skåne, som altid under ledelse af Ingrid Dora Jarnbjer. De nærmere detaljer vedrørende turen omtales senere i bladet, og der vil ligeledes blive sendt en mail til medlemmerne i begyndelsen af august.

Historiens Dag i Helsingør kommer i år til at foregå lørdag den 7. september. Dagen arrangeres i et samarbejde mellem Museum Helsingør, som museet nu hedder og Helsingør Historiske Forening, Folkeuniversitetet og og Helsingør Aftenskole. Det er nyt, at dette samarbejde er etableret. Vi glæder os over det, da det betyder, at vi fremover kan tilbyde foredragsholdere bedre økonomiske forhold. Historiens dag omtales ligeledes senere i bladet.

Vi planlægger seks foredrag i løbet af sæsonen 2024-25. De foregår med enkelte undtagelser den sidste lørdag i måneden. Medlemmerne vil som hidtil have gratis adgang til foredragene. Gratis billet fås via Museets hjemmeside.

Ebbe Nielsen, som i flere år har været en samvittighedsfuld webmaster for vores hjemmeside, ønsker at videregive opgaven til en anden. Vi håber, der blandt vores medlemmer kan være en, som vil påtage sig opgaven.

Vi søger ligeledes en ny redaktør til museets årbog og foreningens blad, idet Bente Thomsen stopper som redaktør ved udgangen af 2024. Kontakt Tom Sinding på tlf. 2331 8605.

Tom Sinding
Formand

Forsidebilledet

Kalkmaleri fra Sct. Mariæ Kirke. Hans Pothorst, admiral for Christian 1.
Foto: Kaj Madsen.

NYT FRA DET GAMLE HELSINGØR

Bente Thomsen (ansvh.)
Charlotte Fenger

Tryk:
Nofoprint, Vallensbæk

Layout:
Charlotte Klokholm / Maison-B

Nyt fra det gamle Helsingør
udkommer med 4 numre om året

Stof til bladet sendes til
btsnekkersten@gmail.com
Deadline for nr. 4/2024 er
mandag 23. september 2024

Helsingør Historiske Forening
Formand:
Tom Sinding - tlf. 2331 8605
Næstformand:
Bente Thomsen - tlf. 2125 6830
Kasserer:
Flemming Jensen - tlf. 2254 0923
Sebastian Gyrst-Longsig Christensen
Ingrid Dora Jarnbjer
Aksel Ravn
Carsten Rygaard
Søren Voller
Martin Davidsen (suppleant)
Charlotte Fenger (suppleant)

Foreningens hjemmeside
helsingoerhistoriskeforening.dk

Kontingent for 2024:
225 kr. for enkeltpersoner
275 kr. for par
575 kr. for firmaer
Betaling kan ske på:
Reg. 2255, konto 1905 639 169
MobilePay nr. 307140

En galejhavn ved Kronborg?

af Bjørn Westerbeek Dahl

I den århundredgamle strid mellem Danmark og Sverige påbegyndte svenskerne i 1749 en kraftig udbygning af Landskrona, som man ønskede at omdanne til en stærkt befæstet flådestation for lette orlogsskibe (galejer), der var særligt egnet til kystnær sejlads. Her i Norden blev de roet frem af matroser, og disse galejer må ikke forveksles med middelhavsområdets slaveskibe, der er kendt fra f.eks. Ben Hur. Opbygningen af en svensk flådestation ved Øresund var en klar trussel mod København, og fra dansk side forsøgte man at imødegå faren ved at anlægge en tilsvarende galejhavn i Nivåbugten. Stedet blev valgt efter anbefaling af navigationsdirektør Frederik Wegersløff ved kongelig resolution af den 27. november 1752. Dog havde planer for en galejhavn ved Snekkersten været langt fremme. Alt dette er omtalt i bogen "På vagt ved Øresund" fra 2023.

Knap to måneder efter at de første pæle til galejhaven i Nivå var banket ned i lergrunden i det tidlige forår 1753, modtog Admiralitetet imidlertid et forslag til en galejhavn mellem Kronborg og Helsingør. Selvom det således var lidt "post festum", blev det alligevel genstand for en nærmere undersøgelse, da der 17. maj 1753 nedsattes en kommission, bestående af Holmens chef Ulrik Fr. Suhm, navigationsdirektør Frederik Wegersløff, chefen for Fortifikationskorpset, oberst Samuel Christoph Gedde samt Kronborgs kommandant Gustav Grüner. De har alle kendt til det netop påbegyndte havnebyggeri i Nivå: De tre første var direkte involveret i Nivå-projektet, og heller ikke Grüner var uvidende om, hvad der foregik. Han havde i juli 1752 tilbudt sin assistance, da man ved forundersøgelserne til Nivåprojektet havde foretaget en større opmåling af Øresundskysten, og han selv bl.a. leveret kort over Kronborgs udenværker. Opmålingsfolkene havde dog noteret sig, at der ud for Kronborg ikke var nogen muligheder for at anlægge en havn, da havbunden gik for stejlt ned. Mellem Kronborg og Helsingør var havbunden ret flad, men uheldigvis også fyldt med sten, så også denne strækning faldt væk. Heller ikke direkte ud for Helsingør By var der nogen muligheder for at lægge en havn, for her var bunden igen dyb helt tæt på land. Derfor søgte folkene muligheder længere sydpå.

Området omkring Kronborg og Helsingør var således klart blevet fravalgt som en galejhavn, men alligevel modtog Admiralitetet i foråret 1753 et projekt med en tegning til en galejhavn i dette område.

Den originale skrivelse eksisterer tilsyneladende ikke mere: Den er rimeligvis sendt til Søkrigskancelliet, hvis indkomne breve fra netop 1753 er gået tabt, men blandt papirerne for den kommission, der blev nedsat den 17. maj findes flere overslag, beregninger og kort, der kan beskrive projektet nærmere.

Kommissoriet bestod i besvarelsen af seks spørgsmål om vind- og strømforhold og risiko for fjendtlige angreb

m.v. med udgangspunkt i en medfølgende tegning af anlægget. Blandt kommissionens papirer findes et kort, der må være det, den skulle forholde sig til: Det viser, at galejhavnen skulle udgøres af et udgravet bassin mellem Helsingør by og Kronborgs fæstningsværker, altså hvor Helsingør Havn senere blev anlagt: Fra en godt 100 m lang kanal skulle skibene sejle ind i et udgravet bassin på 560 m længde og 45 m bredde og med en dybde lidt over 3 m. Her skulle der være plads til hele 45 galejer. I forlængelse af havnen er markeret et areal i retning mod Grønnehave med henblik på senere udvidelse.

Det må betegnes som et forholdsvis stort havneanlæg, der her projekteredes. Til sammenligning var galejhavnen i Nivå beregnet til 20 galejer. Havnen ville i hele sit anlæg derfor blokere for den faste forbindelse mellem Kronborg og Helsingør – som senere skibsværftet og havnen kom til at gøre det, og den skulle erstattes af en klapbro omtrent ud for Kongensgade.

Efter at kommissionen havde undersøgt forholdene på stedet nærmere, kunne den den 4. juli 1753 aflevere sin betænkning. Den var udformet som svar på de seks spørgsmål, der var formuleret i kommissoriet: Både Suhm og Wegersløff var noget skeptiske over for forslaget, idet de mente, at de sten-rev, der lå uden for den kommende indsejling ville være vanskelige at fjerne, og de var også bekymrede for, om det var muligt at bygge moler, der var solide nok på den sandholdige bund ude i Øresund. Dybdeforholdene var heller ikke ideelle, mente de to søofficerer. Gedde og Grüner ville ikke udtale sig om "søarbejderne", men selvom Gedde ytrede bekymringer for mulige kildevæld i området, erklærede de samstemmende, at bassinerne rent praktisk kunne udgraves, og at havnen ville kunne forsvares mod angreb.

Noget overraskende forholdt kommissionen sig ikke til, hvorledes dette projekt skulle vurderes i forhold til det påbegyndte byggeri i Nivå.

Betænkningen kan ikke just siges at være en anbefaling af forslaget, og noget usædvanligt afleverede Grüner 19. juli, altså 14 dage senere, en længere dissens, der viste, at han var en kraftig fortaler for projektet. Han anså havneplanerne som en fordel for Kronborg, der her ville få en extra vandgrav uden om sine fæstningsværker. Også Helsingør kunne drage fordel af anlægget, der ville kunne bruges som den havn for civile skibe, man havde så hårdt brug for.

Grüner forholdt sig også til det igangværende byggeri i Nivå, selvom hans kritik var stærkt underformuleret og ordet "Nivå" slet ikke nævnes: Han fremhævede således, at man i Helsingør kunne undgå at bygge et stærkt fæstningsanlæg til beskyttelse af havnen, for det havde man jo med Kronborgs volde og grave, og så var stedet også gunstigt i forhold til at have den danske eskadre liggende "dybt ind i en landbugt, hvor i fra den ikke så let som ellers med østen-, nordøsten og sydøsten vind kan komme ud for at agere". Den sidste bemærkning kan næppe opfattes som andet end en slet skjult kritik af placeringen af galejhavnen i Nivåbugten.

Man kunne fristes til at hævde, at Grüner har været involveret i fremkomsten af forslaget om at flytte galejhavnen til Helsingør, men det endelige bevis mangler. I kommissionens anonyme papirer optræder ikke blot kommissionsbetænkningen og Grüners dissens, men en række anonyme og udaterede overslag på dansk og tysk, men de er ikke tilstrækkelige

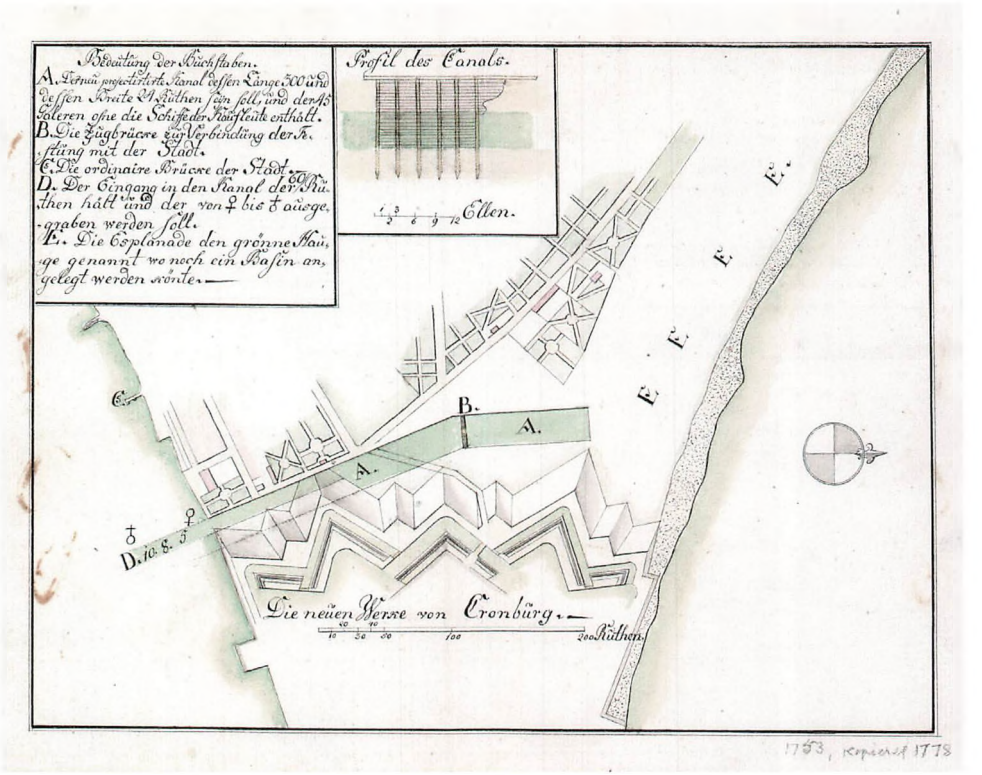

Kort over projektet til en galejhavn mellem Helsingør og Kronborg fra 1753 (bemærk, at syd er øverst), her gengivet i en kopi fra 1778. Som A ses det nye bassin, der skulle udgraves neden for Kronborgs udenværker; B er broen, der skulle sikre forbindelse mellem by og fæstning; C er Helsingørs beskedne skibbro; D markerer udgravningen af en sejlrende i Øresund, så skibene kunne sejle ind og ud og endelig viser E (øverst til højre) udvidelsesmulighederne ud mod Grønnehave. Rigsarkivet. Krigsministeriet, kort- og tegninger, mappe 4, nr. 9.

til at identificere ophavsmanden bag projektet.

Men præcis det kort, der viser havneanlægget, er fransksproget, og det kunne antyde, at en fransk ingeniør stod bag den tekniske løsning af projektet. Her er skibskonstruktøren Laurent Berbé en mulighed. Han var godt nok blevet afskediget som følge af en fejlagtig ombygning af et ældre skib i 1747, men han blev frem til sin død i 1754 stadigvæk brugt af Admiralitetet.

Blandt kommissionspapirerne findes flere opgørelser over udgifter til bolværker og udgravning til det ret præcise beløb af 66.638 rdlr, 72 sk., der antyder en specifik detaljeringsgrad i projekteringen. Hertil skulle der dog lægges udgifter til 600 soldater å 6 sk.pr. dag under et arbejdsforløb, der var beregnet til at vare i to arbejdsår å 180 dage, samt diverse småudgifter til tømrere m.v. Samlet set var det en omkostning, der var noget mindre end det, der frem til 1757 blev ofret i Nivå, hvor der i 1760 var brugt godt 100.000 rdlr. alene for at få havnen anlagt. Hertil bør dog lægges yderligere 97.000

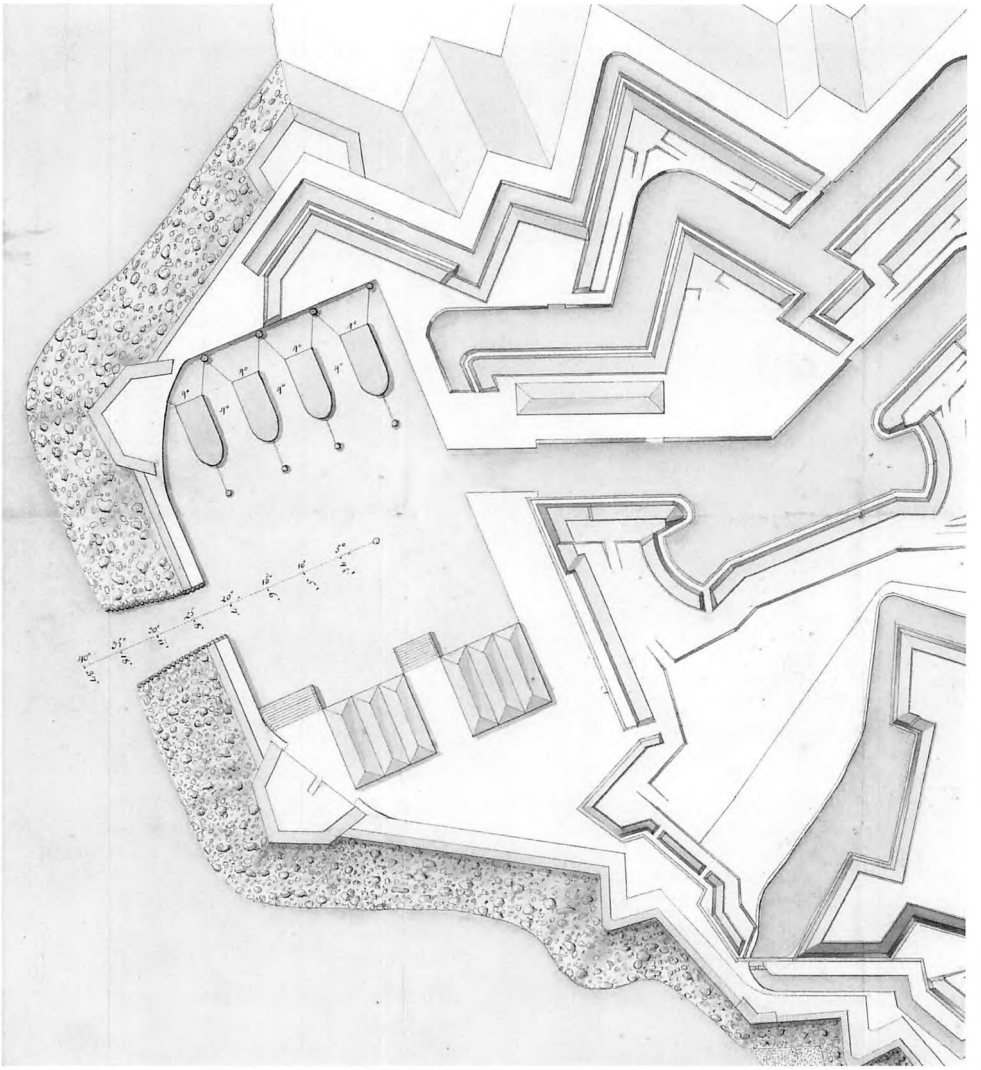

I 1778 valgte man – dristigt synes det – at projektere galejhavnen ved Kronborg ud for den eksisterende kyst. Her ses forslaget til et nærmest rektangulært bassin, lagt på kysten mellem Prinsessens Bastion og Helsingør By med plads til galejer og tillige fregatter. Det hele var omgivet af en 25 m bred stensætning, der skulle sikre den ny krigshavn mod angreb fra Øresunds stærke strøm. Rigsarkivet. Krigsministeriet, kort og tegninger, mappe 4, nr. 6.

rdlr. til det søfort, der var nødvendigt på stedet. I betragtning af, at der i Helsingør ville kunne lægges 45 galejer – mod Nivås 20 – synes dette projekt ud fra et økonomiske synspunkt alene at være konkurrencedygtigt. Alligevel blev det valgt fra.

Nu viste det sig imidlertid, at anlæggelsen af blot én galejhavn viste sig uigennemførlig: Selve havneanlægget

i Nivåbugten blev afsluttet i 1757, og derefter ventedes på påbegyndelsen af det søfort, der skulle forsvare anlægget. Det trak ud, og ved en sparerunde efter tronskiftet i 1766 blev arbejdet i Nivå overraskende nok opgivet. Havneanlægget blev overladt til en privatmand mod at han vedligeholdt anlægget. Det var ikke en holdbar løsning, og hen mod år 1800 forsvandt anlægget.

Forslaget tages op igen

Grüners dissens blev sammen med de øvrige kommissionspapirer arkiveret, men projektet dukkede op igen få år senere: I en rapport fra januar 1778 fastslog general Wilhelm von Huth, at Sverige efter en række fredelige år nu igen var blevet en trussel for Danmark. Den nye svenske regering – med Gustav den 3. i spidsen for et enevældigt styre – var i gang med offensive forberedelser, og igen blev fortsatte udbygninger i Landskrona brugt som eksempel på svenskernes aggressive hensigter. I en betragtning over de forudgående års forsvarsforanstaltninger i Danmark beklagede Huth, at man ikke havde opretholdt og udbygget havnen i Nivå! Selvom der kun var gået 10 år siden havneanlægget her var blevet opgivet, var det for von Huth for sent at genoptage anlægsarbejderne her. I hans øjne ville det være mere fordelagtigt at lægge galejhavnen i Helsingør. Han kendte planerne fra 1753 og havde gravet Grüners positive dissens frem fra gemmerne. Den fik han afskrevet og brugt som bilag til et nyt forslag. Han fik også lavet en kopi af kortet fra 1753, men også tegnet nye kort.

Det ene af disse viser, at man – dristigt i forhold til bemærkningerne fra 1752 – valgte at lægge en havn ude i Øresund ud for Prinsessens Bastion og de lette forsvarsværker herfra ind mod Helsingør By. En meget kraftig stensætning på hele 25 m bredde med en spærremur af sten skulle sikre et rektangulært bassin på ca. 130 x 180 m med en indsejling direkte fra øst uden moleanlæg eller lignende. Nord for bassinet skulle der lægges seks skure til galejer og i syd ses aftegnet fire fregatter. Havnen skulle således bruges til mere end galejer. Vis-à-vis Prinsessens Bastion i retning mod von Scholtens Ravelin skulle der lægges en magasinbygning. Tegningen er anonym, men i nyere tid er kortet ved påtegning tilskrevet ingeniørofficeren Jens Ørbeck.

Det er måske også hans smukke, præcise pen, der genfindes på andet kort sammesteds. Her er indtegnet et

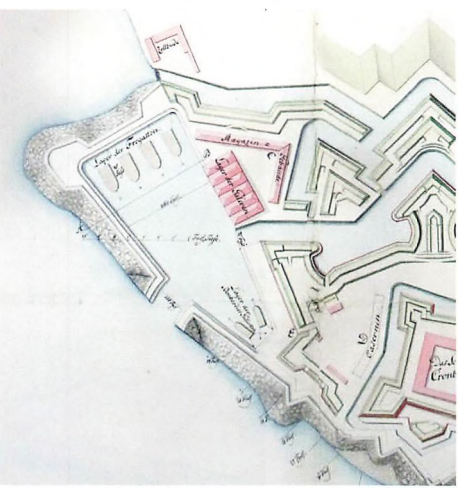

Et alternativt forslag til en mere moderat udformning af galejhavnen ved Kronborg fra 1778 viser et bassin i en nærmest trekantet form med toppunktet i nord (bemærk, at kortet er syd-vendt). Det var ikke så omfattende som projektet fra 1778, og man sparede således en del i forhold til stensætningerne m.v. Rigsarkivet. Krigsministeriet, kort og tegninger, mappe 4, nr. 7.

projekt (A), og et alternativ (B) er vist med en påklistret flap. Begge projekter tager udgangspunkt i en placering østligt i Kronborgs udenværker:

Ved projekt A er havnebassinet lagt som en stensat inddæmning i en tilnærmelsesvis trekantet form med spidsen ved den Lille Søndre Bastion i nord frem til et punkt ude i Øresund ca. 450 m ud for daværende Toldbod. Længden svarede til ca. 585 m og bredden ud for Toldboden til ca. 280 m. I nord var der lige plads til to "bombardergalioter" og i syd rum nok til de fire fregatter. Frem mod voldgraven foran von Scholtens Ravelin skulle der så ligge en vinkelformet magasinbygning, og ud mod den ny havn skulle der bygges skure til oplag af seks galejer. Til mandskabet skulle der opføres en kasernebygning inden for Kronværket ud for kurtinen mellem Frederik den 3.s og Christian den 5.s Bastioner.

Projekt B er mere vidtgående, idet det ville erstatte alle fæstningens udenværker fra Øresund frem til spidsen af Kronprins Christians Bastion og flytte den yderste vold og voldgrav tættere på Helsingør. På det areal, der hermed blev ledigt, skulle der så udgraves et lidt uregelmæssigt bassin på ca. 500 x 400 m med en indsejling fra Øresund, der var solidt beskyttet af en kraftig stensat mole. Inden for den nye voldlinje ind mod byen skulle der lægges magasiner med direkte adgang fra et kajanlæg, hvor de fire fregatter og to bombardergalioter kunne ligge ved siden af hinanden. Skure til galejerne skulle lægges inderst i havnen. Også dette projekt er i nyere tid tilskrevet Jens Thomsen Ørbech og blevet knyttet til von Huths memorial af 16. januar 1778.

Jens Ørbech var på dette tidspunkt blot løjtnant i Ingeniørkorpset. Det er derfor tvivlsomt, om idéerne til en galejhavn i Helsingør skyldes ham. I stedet må man gå ud fra, at han har tegnet for andre, og nærliggende er det, at tanken skal føres tilbage til general Huth selv.

Heller ikke von Huth kunne genoplive de gamle planer om en galejhavn på Kronborgs Esplanade, men tankerne om et havneanlæg her levede videre. Efter flere udvidelser af den eksisterende, beskedne havn, foretoges den store udvidelse i årene 1878-1887, men da var tanken om at fylde den med galejer og fregatter jo for længst opgivet, og havnen blev indrettet til civil skibstrafik.

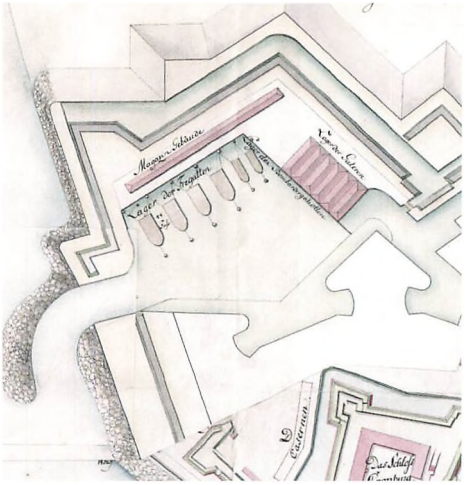

Et mere radikalt projekt er endnu et alternativ, der ligger som en pålimet flap på selve kortbladet. Alle Kronborgs udenværker fra spidsen af Prins Christians Bastion mod øst til kystlinjen skulle udgraves til ét bassin med galejhavnsfaciliteter på ydersiden af den ydre, brede voldgrav. Til gengæld sparede man de vanskelige og dyre opfyldninger i Øresund. Rigsarkivet. Krigsministeriet, kort og tegninger, mappe 4, nr. 7.

Marienlyst Slot som tjenestebolig 1927 - 1958
Dengang der boede mennesker på slottet

Af Marianne Petersen-Braun

Mens de egentlige større forandringer i Marienlyst Slot og Park er veldokumenterede, er detaljerne for den daglige vedligeholdelse af slot og park begravet i arkivernes dyb. Sikkert har der været personale på selve slottet i perioderne med privat beboelse og parken er blevet holdt i "rimelig stand".

Hvordan hverdagen på slottet artede sig i de mere stille tider, er genstand for denne beretning:

I 1927 flyttede det unge ægtepar Hedevig Johanne Olsen (1896-1975) og Jens Ejner Villiam Petersen (1892-1979) sammen med deres søn Poul (1917-1990, min far) ind i opsynsmandslejligheden, der var etableret i stueetagens nordre fløj.

Lejligheden blev familiens centrum fra 1927 til 1958, da Ejner tog sin afsked med pension fra byen og dermed afsluttede en periode på mere end 30 år, hvad beboelse og arbejde på slottet angik.

Ægteparret kom fra små og usle kår (Ejner's barndom er beskrevet i Forening og Museum nr. 3/2020). Han var uden nogen form for uddannelse, men havde vilje til at få et bedre liv end forældrene, der var arbejdere og daglejere på Nivågård teglværk.

Det er således forståeligt at han med entusiasme overtog det mangfoldige, men også fysisk krævende arbejde på slottet og i parken. Arbejdets omfang for opsynsmanden er beskrevet i instruksen fra 1927. Rent bortset fra at næsten alt arbejde foregik med håndkraft, så genspejler arbejdsopgaverne nogle forhold i kommunen, som knap nok huskes af de fleste. Hvem husker nu om stunder, hvor Redaktør Galschiøt havde sit hus, hvem kender til den gamle cykelbane i skoven vest for slottet, hvem kender til et anlæg i Lundegade?

Arbejdet udendørs blev ledet af Ejner Petersen sammen med sine "manner", året rundt, begyndende i de tidlige morgentimer så snart det blev lyst.

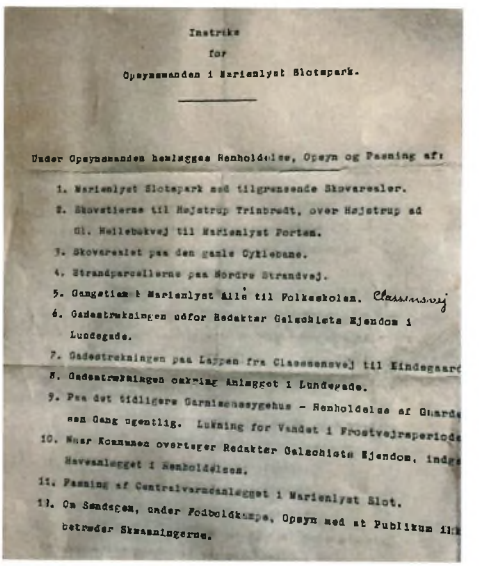

Instruks
for
Opsynsmanden i Marienlyst Slotspark.

Under Opsynsmanden hemlægges Renholdelse, Opsyn og Pasning af:

1. Marienlyst Slotspark med tilgrænsende Skovarealer.
2. Skovstierne til Højstrup Trinbrædt, over Højstrup ad Gl. Hellebækvej til Marienlyst Porten.
3. Skovarealet paa den gamle Cyklebane.
4. Strandparcellerne paa Nordre Strandvej.
5. Gangstiem i Marienlyst Alle til Folkeskolen. Classensvej
6. Gadestrækningen udfor Redaktør Galschiøts Ejendom i Lundegade.
7. Gadestrækningen paa Lappen fra Classensvej til Lindegaard
8. Gadestrækningen omkring Anlægget i Lundegade.
9. Paa det tidligere Garnisonssygehus - Renholdelse af Gaarde sen Gang ugentlig. Lukning for Vandet i Frostvejrsperiode
10. Naar Kommunen overtager Redaktør Galschiøts Ejendom, indgaa Havsanlægget i Renholdelsen.
11. Pasning af Centralvarmeanlægget i Marienlyst Slot.
12. Om Søndagen, under Fodboldkamps, Opsyn med at Publikum ikke betræder Skæmningerne.

Instruks for opsynsmanden på Marienlyst.

Det var et hårdt og langt dagligt fysisk arbejde: skrænterne i parken skulle passes og sikres både mod vejrlig og vandalisme. Sne og regn i vintertiden og foråret udhulede stierne, sommer og efterår krævede beskæring af træer og buske, hvor særlig buksbomparterret og rhododendronbeplantningerne var arbejdsintensive. De stejle skrænter ved siden af slottet blev gerne "hjemsøgt" af publikum, som plukkede blomster: der voksede Jomfru Marias Sengehalm (Galium verum), Rundbladet Klokkeblomst (Campanula rotundifolia), Røllike (Achillea millefolium) og harekløver (Trifolium arvense). Jeg har selv fået skældud for at plukke blomster deroppe.

Indendørs

Det daglige indendørs arbejde på slottet blev varetaget af Hedevig Petersen sammen med sine "damer". Det omfattede den nødvendige rengøring samt åbning af Bymuseet i de år, det var etableret på slottet. Der opstod i de år et tæt og fortroligt samarbejde med museumsdirektør Knud Klem samt et godt personligt forhold til dommer Elias Olrik, der boede på anden sal.

Åbningstiderne for museet var ret begrænsede, og opstillingen af samlingerne fulgte det i den tid accepterede kronologiske historiske forløb.

Hedevig stod for at åbne museet og for at gelejde gæsterne gennem rummene.

Den nødvendige viden til at kunne informere gæsterne fik hun gennem Knud Klem, som forsynede hende med pjecer og andet historisk materiale.

Museets lidt perifere beliggenhed førte til, at de besøgende ofte kom lidt tilfældigt, også udenfor de regulære åbningstider, men de fandt som regel alligevel åbne døre. Farmor samlede alle de små takkekort og skrivelser, hun fik gennem de tredive år. De taler et tydeligt sprog om, at hun var i stand til at fængsle de besøgende med sin viden.

Særlige gæster

Nogle besøg var dog passende annoncerede og forberedt: således besøgte dronning Ingrid i oktober 1955 sammen med daværende Kronprinsesse Margrethe slottet i forbindelse med etableringen af repræsentationslokalerne på anden sal. Dronningen var interesseret i det nye køkkens indretning og åbnede døren til køleskabet, hvor der lå to fine stegefærdige ænder! Farmor havde været til andespil nogle dage i forvejen og i mangel af eget køleskab lagt ænderne derind! De fik lov til at blive liggende. Men da dronningen nogle år senere kom på besøg igen, spurgte hun farmor: "Fru Petersen, har De også ænder i køleskabet i år?" Det havde hun dog ikke, hun havde fået sit eget lille køleskab!

Lejligheden

Slottet dannede i 30 år rammen om deres familieliv med de særlige kendetegn, der følger med at bo i en offentlig/privat bolig.

Lejligheden lå i stueetagens nordlige fløj. Der var tre små værelser ud imod parken – 4 vinduer – en lang mørk gang, hvor der lå et WC for enden og et langstrakt køkken bygget ind i skrænten samt et centralvarmeanlæg, som dog sjældent virkede, men hvor der også var mulighed for at få et brusebad.

Gennemgangen fra hallen til lejligheden var blændet, så det første rum kunne bruges som soveværelse for Ejner og Hedevig. Rummet var dog så smalt, at deres senge måtte forkortes for at passe ind (de var heldigvis små

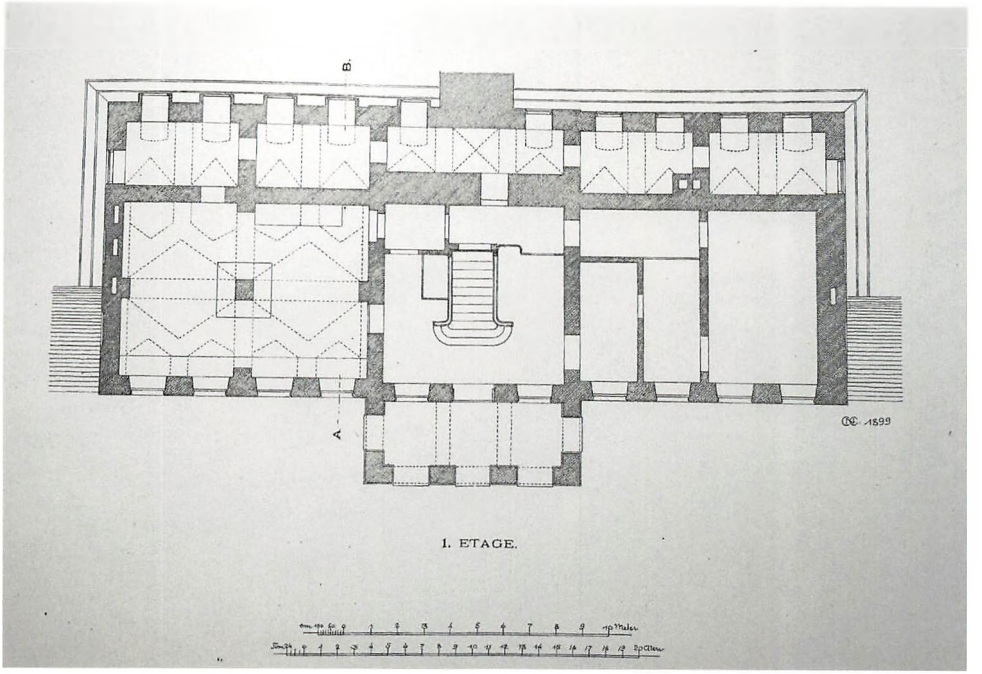

Familiens lille lejlighed lå til højre for indgangspartiet.

mennesker). Der kunne lige stå et klædeskab og et toiletbord, begge i "barokstil". I det næste smalle rum stod en chaiselong, et rygebord og farmors blomsteropsats med pelargonier samt radioen. Det største rum var møbleret med et massivt egetræsmøblement: spisebord med stole, en buffet, en skænk samt to lænestole. Mellem de to vinduer stod et bornholmerur (i hvis bund alle familiens papirer og penge blev gemt). Familiens stolthed var et "Axminster-tæppe", der fyldte gulvet i det største rum. Sønnen Poul sov på en sofa i den lange gang, hvor der også stod en kommode med hans ejendele. Her boede han, indtil han blev indkaldt som soldat i 1935.

Dagligdagen

Dagenes forløb var præget af arbejdet inde og ude både på hverdage og helligdage og genspejlede Ejner og Hedevigs landlige herkomst. Den begyndte med havregrød eller øllebrød og kaffe mellem klokken 5 og 6 – alt efter årstiden – en sildemad og en øl/dram ved 10-tiden, frokost kl. 12 og varm aftensmad ved 18-tiden.

Ejners aftener gik med at passe duer i dueslaget i portnerboligen ved parkens nordlige indgang samt med pasning af kolonihavens frugt og grøntsager på Holger Danskes Vej, hvis overskud blev brugt til købet af eget hus efter pensioneringen.

Fritid og fjernsyn var ukendte. I stedet blev de ledige timer brugt til politisk engagement i det socialdemokratiske parti og fagforbundsarbejde.

Det var dog ikke kun slid og slæb. Jeg husker begge mine bedsteforældre som værende glade og tilfredse mennesker, som havde fundet deres

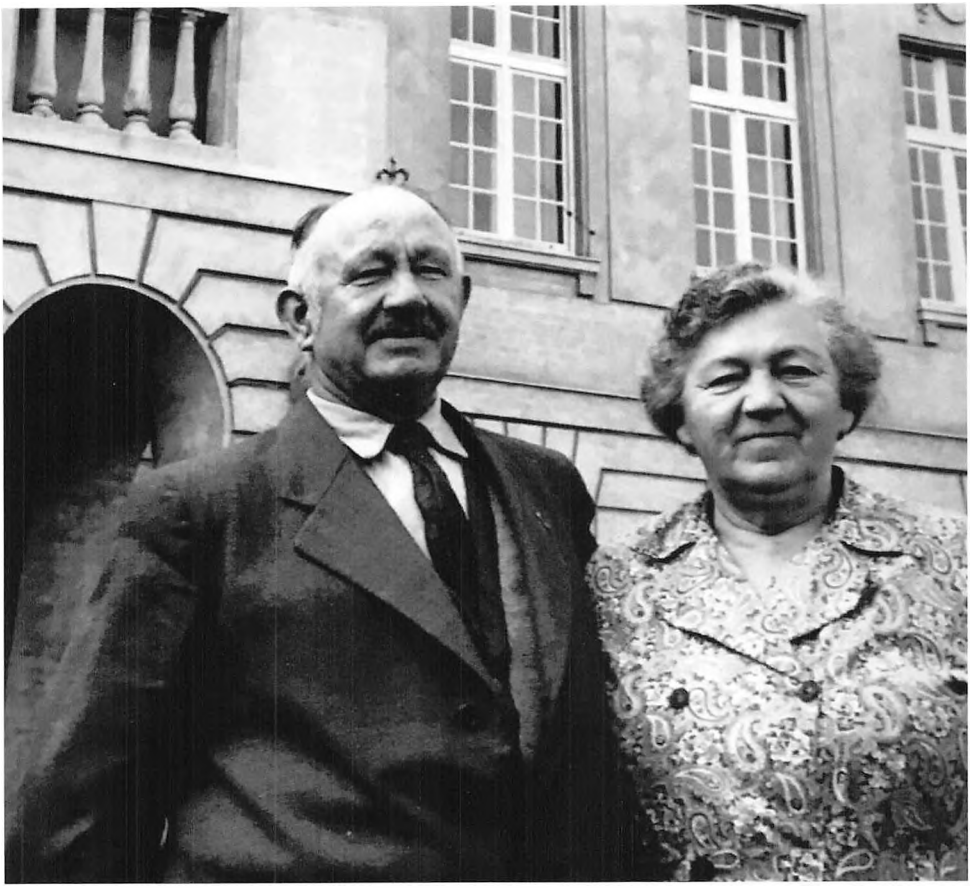

Ægteparret i 1958, da de gik på pension.

trygge plads i livet og udnyttede deres muligheder.

Ved særlige lejligheder kunne familien benytte nogle af de store rum på første sal. Hedevig og Ejners sølvbryllupsfest i 1941 blev dokumenteret gennem en opstilling af gæsterne på den store trappe til første sal.

Ejners 60-års fødselsdag i september 1952 var jeg med til som 6-års barn. Der var en overdådig buffet. Kaffe, te, røgvarer og spiritus manglede heller ikke, selv om der jo stadig var restriktioner desangående, og pengene var små. Men livsglæden manglede ikke. Der var musik via en rejsegrammofon, og jeg husker, at jeg sammen med farfar galopperede rundt i salen til melodien af "Texas gule rose".

Et interview med Ejner og Hedevig Petersen i Frederiksborg Amtsavis i 1958 vidner så tydeligt om det gode liv, familien havde i de tredive år, de havde privat bopæl og arbejde på Marienlyst Slot.

Måtte slottet fremover blive fyldt med liv og glæde med gavn for Helsingørs beboere igen.

Digitalisering af folketællinger, kirkebøger o.a.

Danske Slægtsforskere Hillerød og Hillerød Lokalhistoriske forening har startet et samarbejde om at digitalisere folketællinger, kirkebøger og andet materiale. Det falder godt i tråd med begge foreningers formålsparagraf – og hvorfor skulle vi ikke kunne gøre det samme her?

Vi i Danske Slægtsforskere Helsingør opfordrer derfor medlemmer af Helsingør Historiske Forening med interesse for et sådant projekt til at henvende sig til os – vi vil gerne være 'tovholdere', og Hillerød har lovet at hjælpe os i gang sammen med Rigsarkivet v/ Markus Breinholt Schunk, som er koordinator for Rigsarkivets frivilligaktiviteter. Fordelen ved at indtaste data er, at de så bliver søgbare i stedet for, at man skal bladre og bladre ...

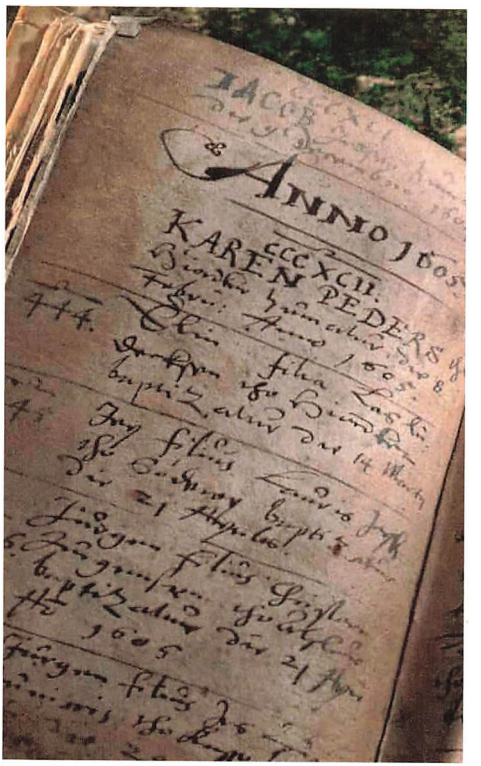

Hvem kan være med

Medlemmer af vores foreninger og andre interesserede, - det er ikke et krav at være medlem.

Forudsætninger

At man har en pc, stationær eller bærbar. Og at man kan læse gammel håndskrift (skråskrift) – vi går ikke tilbage til kilder skrevet med gotisk skrift.

Hvad ønskes digitaliseret

I Hillerød er man startet med Folketællingerne fra 1906. Det er 'tilladt' i forhold til GDPR, og det er læseligt skrevet (for det meste!), og vi kunne starte tilsvarende med FT 1906 for Helsingør Købstad. Der er masser af andre ting, men Helsingør er en stor by! Så vi får nok at lave.

Hvor tit og hvordan mødes vi

Indtasterne arbejder hjemme, men mødes med jævne mellemrum for at skabe et fællesskab og udveksle erfaringer.

Interesserede kan henvende sig til undertegnede på mailadressen formand@dis-helsingor.dk eller på telefon 71 72 32 42, gerne senest 20. august, så der er tid til at forberede start i det kommende efterår.

Lene Niemann, fmd. DS Helsingør

Tur til Skåne lørdag den 31. august 2024

Mødested:
Færgeterminalen ved billetsalget kl. 8.15 hvor der vil blive delt billetter ud til færgen.

I Helsingborg står Ingrid og modtager jer med bussen.

Turen går til det østlige Skåne. Første stop bliver Hæstveda kirke, som er fra tidligt i 1200-tallet, og her er kalkmalerier fra 12- og 1500-tallet. Næste stop bliver Sipparp Skanse, hvor der er en mindesten over Knud Ulfeldt, som faldt i 1657 under svenskekrigene.

Derefter kommer vi til Kristianstad. Byen blev anlagt af Christian 4., fordi svenskerne havde lagt både Åhus og Væ helt øde. Her skal vi se den smukke Hellig Trefoldigheds kirke, som Christian 4. lod bygge. Der skulle også blive tid til en lille gåtur på torvet, hvor der er fine gamle bygninger.

Vi kører så videre til Kristianstads golfklub, hvor vi skal spise frokost. Den ligger ved Åhus, som vi skal besøge bagefter.

Her havde Ærkebispen sin bolig frem til 1536. Man mener, borgen er bygget under Knud den Store, og der findes ikke nogen anden som den i Skandinavien. I dag er det en ruin, men der er en del tilbage. I Åhus skal vi også besøge kirkegården, hvor der er en gravsten med nogle helt utrolige årstal.

Vi fortsætter til Væ. Der har været bebyggelse her siden det første århundrede e.Kr. Byen er formentlig grundlagt i 1000-tallet. Byen Væ er nedbrændt flere gange, så til sidst blev folk flyttet til Kristianstad. I Væ skal vi se Sankta Gertruds klosterkirkeruin.

Trefoldighedskirken i Kristianstad.

Sidste stop bliver Øster Varm kirke. Her er der en Madonna og en Sankt Olof træskulptur fra 1300-tallet og et korbuekrucifiks fra 1400-tallet.

Derefter går turen tilbage til Helsingborg og en lille forfriskning. Forventet ankomst til Helsingborg ca. kl 18.

Tilmelding:
Fra mandag den 15. juli på e-mail: grosspetersen@hotmail.com
Hvis mail ikke er mulig, så tlf. 4093 2813
Pris : 450 DKK.
Betaling senest den 23. august på MobilePay 307140 (Helsingør Historiske Forening) mærke bustur eller til foreningens konto, reg 2255, konto 4394785429.
Tilmeldingen er bindende.

Prisen er for færgebillet, bus, frokost og en forfriskning om eftermiddagen. Der skal være mindst 40 deltagere for at turen kan gennemføres.

Ret til ændringer forbeholdes.

Ingrid Dora Jarnbjer.

FOREDRAG 2024

Foreningen planlægger i samarbejde med Museet, Folkeuniversitetet og Helsingør Aftenskole 6 foredrag i vinterens løb. De afholdes på Kulturværftet i Helsingør på 2. sal på "Dækket". Der er gratis adgang for Historisk Forenings medlemmer. Ikke-medlemmer betaler 50 kr. i entré.
Plads reserveres via Museets hjemmeside: https://helsingormuseer.dk/events/

Lørdag den 28. september kl. 13.30
Aksel Kramer:
Kartoffeltyskerne. Hvem, hvad og hvornår?

Foredraget handler generelt om baggrunden for Kartoffeltyskerne, der kom til Danmark inviteret af kongen efter 1759. Formålet var, at de skulle opdyrke heden i Jylland, men de havde nogle underlige ukendte knolde med.

Der er mange myter og realiteter om navnet kartoffeltyskerne. Hovedtemaerne er: Hvem var de? Hvorfor kom de? Hvor kom de fra? Hvor kom de til? Hvorfor rejste nogle igen? Det suppleres med myter og realiteter om deres liv før ankomsten til Danmark om livet i Danmark og årsagen til, at nogle forlod Danmark. Derudover behandles deres forbindelser til Schweiz og Savoien.

Aksel Kramer er formand for Kartoffeltysker Foreningen.
Hjemmeside:http://kartoffeltysker.dk

Lørdag den 26. oktober kl. 13.30
Henrik Hey:
Congo

Henrik Hey vil give en kortfattet redegørelse om Belgisk Congo med et tilbageblik på Kong Leopold 2. og hans dannelse af Fristaten Congo. Endvidere vil han komme ind på årsagerne til, at det gik så galt ved Congos uafhængighed i 1960. Foredraget bygger på Henrik Heys tid ved FN's Militærpoliti i det daværende Leopoldville i 1960 - 61.

Lørdag den 23. november kl. 13.30
Maria Rehling Refer: **Kaptajn Johan Andreas Rehling med barken Padang Pantjang på Kinakysten i året 1865**

Maria Rehling Refer er cand.mag. i dansk og minoritetsstudier og master i teologi.

Historiens dag i Helsingør lørdag den 7. september 2024

Museum Helsingør og Helsingør Historiske Forening arrangerer i samarbejde med Folkeuniversitetet og Helsingør Aftenskole Historiens dag lørdag den 7. september 2024.

Program

I løbet af dagen:
Åbne gårde kl. 11.00-15.00:
Gårdene annonceres med skilte ved indgangen. Find de åbne gårde i Havnekvarteret; Den østlige ende af Strandgade, Stengade og Brostræde.

Museum Skibsklarerergaarden har åbent kl. 11.00-15.00.

Foredrag på Kulturværftet:
Kl. 13.00-13.30:
Historiker og museumsinspektør Aske B. Laursen taler om "Rejser i Helsingør".

Kl. 13.40-14.30:
Forfatter Grethe Jacobsen taler om Birgitte Gøye på baggrund af sin nyligt udgivne bog.

Deltagelse i foredragene kræver tilmelding, som foregår via museets hjemmeside.

Guidede ture:
15.00-16.00:
Guidet tur i Skydeselskabet, Stengade 46 med Henrik Hey.

15.00-16.00:
Guidet tur i Sct. Mariæ kirke og Karmeliterklosteret med forfatter Martin Davidsen.

15.00-16.00:
Byvandring med museumsinspektør Frederikke Heick.

15.00-16.00:
HVAD ER DET? Få et indblik i nogle af museets spændende genstande, der bliver hentet frem fra magasinet. Ved samlingsinspektører Niels Elsborg Andersen og Joos Nordberg-Rasmussen. Foregår på Kulturværftet.

Der er ikke tilmelding til de guidede ture. Deltagelse foregår efter "først til mølle-princippet".
Alle turene starter fra Kulturværftet, Allégade 2 foran hovedindgangen. Guiderne viser vej til besøgsstedet.

ISSN 2794-3062